

**ZARZĄDZENIE ZASTĘPCZE
WOJEWODY MAZOWIECKIEGO**

z dnia 13 grudnia 2017 r.

w sprawie nadania nazwy ulicy

Na podstawie art. 6 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy jednostek organizacyjnych, jednostek pomocniczych gminy, budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz pomniki (Dz. U. poz. 744 oraz z 2017 r. poz. 1389) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zmienia się dotychczasową nazwę ulicy położonej w Gminie Radzymin z Dąbrowszczaków na Gen. Kazimierza Gilarskiego.

§ 2. Wykonanie zarządzenia powierza się Burmistrzowi Radzymina.

§ 3. Zarządzenie podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego i wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

W dniu 2 września 2016 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 kwietnia 2016 r. o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 744), zwana dalej „ustawą”. Ustawa została zmieniona ustawą z dnia 22 czerwca 2017 r. o zmianie ustawy o zakazie propagowania komunizmu lub innego ustroju totalitarnego przez nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej (Dz. U. poz. 1389).

Zgodnie z brzmieniem art. 6 ust. 1 ustawy, obowiązujące w dniu wejścia w życie ustawy nazwy budowli, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej, w tym dróg, ulic, mostów i placów, upamiętniające osoby, organizacje, wydarzenia lub daty symbolizujące komunizm lub inny ustrój totalitarny lub propagujące taki ustrój w inny sposób, właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego zmienia w terminie 12 miesięcy od dnia jej wejścia w życie. Stosownie do art. 1 ust. 2 ustawy za propagujące komunizm uważa się także nazwy odwołujące się do osób, organizacji, wydarzeń lub dat symbolizujących represyjny, autorytarny i niesuwerenny system władzy w Polsce w latach 1944 - 1989.

Na podstawie art. 6 ust. 2 ustawy w przypadku niewykonania obowiązku przez właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego, wojewoda wydaje zarządzenie zastępcze, w którym nadaje nazwę zgodną z art. 1 ustawy w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym upłynął termin na podjęcie działań przez organ jednostki samorządu terytorialnego.

Rada Miejska w Radzyminie nie wykonała ustawowego obowiązku i nie dokonała zmiany nazwy ulicy Dąbrowszczaków. Wojewoda zwrócił się, w trybie art. 6 ust. 3 ustawy, do Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu o wydanie opinii potwierdzającej niezgodność nazwy obowiązującej w dniu wejścia w życie ustawy z art. 1 (pismo z dnia 24 listopada 2017 r. znak WNP-I.40.659.2017.KS). Na mocy art. 6 ust. 3 w związku z art. 2 ust. 3 ustawy oczekiwanie na opinię wstrzymuje bieg terminu

na wydanie zarządzenia zastępczego. Opinia IPN wpłynęła do organu nadzoru w dniu 6 grudnia 2017 r. (pismo z dnia 6 grudnia 2017 r. znak BUW-940-229(4)/17).

W ocenie Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu nazwa Dąbrowszczaków wypełnia normę art. 1 ustawy.

Pojęcie to odnosi się do komunistów i innych ochotników (przede wszystkim narodowości polskiej) – członków XIII Brygady Międzynarodowej im. Jarosława Dąbrowskiego w czasie wojny domowej i sowieckiej interwencji w Hiszpanii w latach 1936 – 1939. Niekiedy rozszerzane jest także na innych uczestników wojny w Hiszpanii narodowości polskiej. Dąbrowszczacy byli realizatorami polityki stalinowskiej na Półwyspie Iberyjskim. Polscy komuniści byli rozproszeni po brygadach różnych narodowości. Należeli m.in. do ściśle współpracującego z wywiadem sowieckim pionu politycznego – pełnili m.in. funkcje komisarzy politycznych, tworzonych przy poszczególnych jednostkach wojskowych według wzorców stalinowskich. Jednym z pierwszych polskojęzycznych oddziałów była 36-osobowa grupa im. J. Dąbrowskiego, utworzona przez Stanisława Matuszczaka, Stanisława Ulanowskiego i Antoniego Kochanka. Na jej bazie w październiku 1936 r. sformowano batalion im. J. Dąbrowskiego (w składzie XI, a potem XII Brygady Międzynarodowej), którego dowódcą był początkowo Ulanowski, a Matuszczak – komisarzem politycznym. W czerwcu jednostka została przeformowana w międzynarodową 150 brygadę, w której skład wszedł batalion „polski” im. Palafoxa (dowódca J. Tkaczow, komisarz polityczny S. Tomaszewicz), złożony z Polaków, Hiszpanów, Ukraińców (oddzielna kompania im. T. Szewczenki) i Żydów (oddzielna kompania im. N. Botwina). Całą 150 brygadą dowodził Hiszpan Fernando Gerasi. Po nim kolejno: Józef Strzelczyk, Ukrainiec - Michaił Chwatow i Bolesław Mołojec. Matuszczak został jej komisarzem politycznym. W sierpniu 1937 r. brygada została przemianowana na XIII Brygadę im. J. Dąbrowskiego. W 1938 r. znalazła się m.in. w składzie 35 dywizji dowodzonej przez Karola Świerczewskiego. Komuniści pochodzenia polskiego byli dowódcami i komisarzami politycznymi także w 129 brygadzie międzynarodowej, 35 i 45 dywizji. We wrześniu 1938 r. podjęta została decyzja o rozformowaniu i demobilizacji brygad międzynarodowych. W 1939 r. „dąbrowszczacy” walczyli jeszcze na froncie katalońskim, po czym uciekli do Francji, gdzie zostali internowani. Większość z nich dążyła do budowy w Hiszpanii państwa stalinowskiego. Rzeczpospolita Polska pozbawiła ich obywatelstwa polskiego. W okresie II Wojny Światowej, jako tzw. „hiszpanie”, stali się zapleczem kadrowym dla powstających w centralnej Polsce oddziałów komunistycznej Gwardii Ludowej PPR. Jej pierwszym dowódcą był „hiszpan”, przeszkolony w ZSRS dywersant Bolesław Mołojec – jeden z dowódców Brygady im. Dąbrowskiego w 1938 r. Jako „dąbrowszczacy” stali się częścią propagandowego mitu w okresie PRL, głoszącego, iż komuniści w różnych krajach świata walczyli o wyzwolenie „narodowe i społeczne”, przy pełnym przemilczeniu ich dążeń do rozszerzenia systemu stalinowskiego i zasięgu totalitarnego ZSRS na inne kraje Europy.

Stosownie do brzmienia art. 1 i 6 ust. 1 ustawy wskazać należy, że podstawowym jej założeniem było skuteczne wyeliminowanie z przestrzeni publicznej nazw propagujących symbole ustrojów totalitarnych, przy poszanowaniu miejsc pochówku, grobów i cmentarzy, a także własności prywatnej. Przedsięwzięcie zmiany nazw jest jednym z elementów polityki historycznej, jako kategorii historii służącej kształtowaniu świadomości historycznej społeczeństwa, w tym świadomości gospodarczej i terytorialnej oraz wzmocnieniu

publicznego dyskursu o przeszłości w kierunku pielęgnowania więzi narodowych niezależnie od bieżącej polityki państwa. Polityka historyczna dotyczy interpretacji faktów, bytów i zdarzeń oraz jest rozpatrywana w kategoriach racji stanu społeczeństwa i narodu, jako element mający charakter długofalowy i stanowiący fundament państwa.

Na mocy art. 6 ust. 2 i 3 ustawy organ nadzoru jest zatem zobligowany do wydania zarządzenia zastępczego dokonującego zmiany nazwy ulicy z Dąbrowszczaków na Gen. Kazimierza Gilarskiego. Zastępca Burmistrza Radzymina pismem z dnia 15 listopada 2017 r. znak: GeGGr.6625.18.2017.AW zaproponował nazwę Gen. Kazimierza Gilarskiego.

Kazimierz Gilarski żył w latach 1955 - 2010. W latach 1974 - 1978 był podchorążym Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Zmechanizowanych im. Tadeusza Kościuszki we Wrocławiu. Zawodową służbę wojskową rozpoczął w 1978 r. w Komendzie Garnizonu m. st. Warszawy, pełniąc kolejno funkcje – dowódcy plutonu i zastępcy dowódcy kompanii wart honorowych. W latach 1982 – 1991 kontynuował służbę na stanowiskach – pomocnika szefa wydziału ds. uroczystości i imprez wojskowych, starszego oficera wydziału operacyjnego oraz szefa tego wydziału. Był współautorem Ceremoniału Wojskowego. W 1989 r. ukończył studia magisterskie w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Krakowie, a następnie Podyplomowe Studium Pedagogiki w Akademii Obrony Narodowej. W 1993 r. został mianowany zastępcą komendanta garnizonu i awansowany do stopnia pułkownika. Jesienią 2005 r. objął stanowisko komendanta Garnizonu Warszawa. W dniu 11 listopada 2006 r. otrzymał nominację na stopień generała brygady oraz wyznaczony został na stanowisko dowódcy Garnizonu Warszawa. Zginął w katastrofie w Smoleńsku w dniu 10 kwietnia 2010 r. w drodze na obchody 70 - tej rocznicy zbrodni katyńskiej. W dniu 15 kwietnia 2010 r. Marszałek Sejmu, wykonujący obowiązki Prezydenta RP, mianował go pośmiertnie na stopień generała dywizji.

Na podstawie art. 5 ustawy pisma oraz postępowania sądowe i administracyjne w sprawach dotyczących ujawnienia w księgach wieczystych oraz uwzględnienia w rejestrach, ewidencjach i dokumentach urzędowych zmiany nazwy dokonanej na podstawie ustawy są wolne od opłat, zaś zmiana nazwy dokonana na podstawie ustawy nie ma wpływu na ważność dokumentów zawierających nazwę dotychczasową.

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego. Termin wejścia w życie zarządzenia, ze względu na ważny interes państwa i przytoczoną wyżej argumentację, dotyczącą podstawowych założeń ustawy, oraz z uwagi na bezczynność Gminy w zakresie zmiany nazwy, czyni zadość zasadom demokratycznego państwa prawnego, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1523).

Jednocześnie, na podstawie art. 6 ust. 4 i art. 3 ust. 4 ustawy w związku z art. 98 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), pouczam, że na zarządzenie zastępcze Gminie przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie w terminie 30 dni od dnia doręczenia, wnoszona za pośrednictwem organu, który skarżone zarządzenie wydał.

WOJEWODA MAZOWIECKI

Zdzisław Szipiera

